

УДК 658.7:658

ЛОГІСТИКА ТА ЇЇ РОЛЬ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Корінь М.В., аспірант (УкрДАЗТ)

В статті розглянуто сутність поняття «логістика», підходи до формулювання цієї категорії та встановлено, що впровадження принципів логістики на вітчизняних підприємствах сприятиме покращенню їх економічного становища.

Ключові слова: логістика, принципи логістики, ринок логістичних послуг, вітчизняні підприємства.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими і практичними завданнями. Викликані глобалізаційними процесами зміни в масштабах господарської діяльності та посилення взаємозв'язків в управлінні матеріальними і грошовими потоками, сформулювали нові методи управління виробництвом, засновані на раціональній організації всіх процесів переміщення ресурсів, високому рівні їх використання, покращенні якості продукції та повному задоволенню попиту. При цьому жорсткі вимоги конкуренції та необхідність адаптації до складних динамічних умов функціонування вимагають від вітчизняних підприємств застосування ефективних методів управління, заснованих на принципах логістики, які здатні забезпечити суттєве скорочення часових інтервалів та рівня витрат у сфері постачання, виробництва і збуту.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених частин загальної проблеми. Проблемам логістики, розкриттю її змісту, принципам, завданням та взагалі її значенню в забезпеченні ефективності функціонування підприємств присвячено величезний обсяг робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Б.А.Анікіна, А.М.Гаджинського, Ю.М.Неруша, М.А. Окландера, Я.М. Панчишина, А.І. Семененко, В.І. Сергєєва, Д.Уотерса та інших[2-9]. Ці автори розкривають суть поняття логістики, формулюють основні положення її концепції, наводять детальний опис її функцій та характеризують інструменти логістичного управління. Разом з цим, не дивлячись на таку досить розробленість проблем логістики в економічній літературі, існує безліч суперечностей щодо її сутності. В зв'язку з цим, виникає необхідність ще раз звернутися до термінологічного апарату логістики: узагальнити теоретичні підходи щодо визначення поняття «логістика», дослідити її роль в забезпеченні ефективної діяльності підприємств та виявити основні причини, що стримують її впровадження в

практику вітчизняних суб'єктів господарювання. Це і обумовило формування *мети даної статті.*

Виклад основного матеріалу дослідження.

Жорсткі умови конкурентної боротьби вимагають від підприємств застосування нових підходів до планування та управління рухом товарних потоків від виробника готової продукції до споживача, заснованих на принципах логістики, а зростання її ролі в забезпеченні конкурентоспроможності підприємств зумовило необхідність перегляду визначення цього терміну.

Як наука, яка існує уже протягом тривалих років та виникла в результаті інтеграції матеріального, виробничого менеджменту і маркетингу, логістика й досі поправу викликає посилену увагу з боку науковців, що знайшло відображення в різних аспектах застосування терміну «логістика».

Розглядаючи дискусійні аспекти логістики, І.М.Карп [1, С.223-227] наводить триаспектну її модель та констатує, що логістика є «наукою раціонального мислення та практичною діяльністю», що охоплює всі процеси, починаючи зі стадії розробки товару (послуги) та завершуючи процесом його (її) реалізації з мінімальними витратами всіх видів ресурсів, та «часового проміжку на мікро-, макро-, мезо-, мега-, чи метарівнях при обов'язковому контролі усіх операцій».

Логістику, як процес управління матеріальними та відповідними їм інформаційними потоками, розглядає А.М.Гаджинський [2]. Він зазначає, що досягнення економічного ефекту від впровадження логістики відбувається за рахунок:

- зниження рівня запасів під час руху матеріального потоку;
- скорочення часу на переміщення товарів в логістичному ланцюзі;
- зниження рівня транспортних витрат, включаючи витрати на вантажно-розвантажувальні операції;
- зниження відсотка участі ручної праці.

Досліджуючи роль логістики в забезпеченні конкурентоспроможності

© Корінь М.В.

залізничного транспорту, Панчишин Я.М. розглядає логістику з позиції системи взаємовідносин між суб'єктами господарювання та підкреслює роль інновацій в підвищенні ефективності управління логістичними потоками [3].

Професор Анікін Б.А., досліджуючи поняття «логістика», зазначає, що погляди більшості вчених сходяться до розуміння логістики як процесу транспортування, навантаження-розвантаження та складування товарів, залишаючи поза увагою її здатність впливати на кінцеву мету діяльності підприємства (стратегію) та спроможність до формування нових конкурентних переваг. На його думку, в сучасних умовах логістика виступає одним із основних факторів підвищення конкурентоспроможності підприємства, адже впливає на кінцеві результати його діяльності, забезпечуючи скорочення рівня витрат та зростання прибутку[4].

На визначальну роль логістики в управлінні ефективністю використання основних засобів вказує і Семененко Ю.В., визначаючи логістичну систему ключовим об'єктом, застосування якого дозволяє оптимізувати обсяг і рівень ефективності використання основних засобів [5].

Д.Уотерс в своїй праці «Логістика. Управління ланцюгом постачань» [6] розглядає її з позиції процесу та констатує, що до видів діяльності логістики відносяться не лише постачання чи закупівля, транспортні потоки чи вантажні перевезення, приймання, складування, контроль запасів, комплектація замовлень, вантажопереробка матеріалів, зовнішні перевезення, управління фізичним розподілом, переробка, повернення продукції, ліквідація відходів, вибір місця знаходження та комунікації, але й до сфер її впливу іноді відносяться операції з планування обсягів продажу, обслуговуванням клієнтів та партнерів, складання виробничих графіків. При цьому він зазначає, що для прискорення процесу протікання матеріального потоку недостатньо лише визначити межі впливу кожного виду діяльності, але й необхідно забезпечити їх спільне протікання.

Логістику з позиції інтеграції постачання, фізичного розподілу та підтримки виробництва розглядає Окландер М.А. Він виділяє чотири базових принципи при побудові логістичної системи підприємства (узгодженість дій, націлення на інтегральну ефективність, функціональність взаємодії, досягнення синергічного ефекту) та зазначає, що досягнути балансу між всіма компонентами системи можливо лише при їх координації на основі системного підходу[7].

Неруш Ю.М. вказує на існуванні чотирьох парадигм в логістиці: аналітична (як наука про управління матеріальними потоками),

технологічна (пов'язана з інформаційними технологіями та їх значенням для функціональних областей логістики), маркетингова (описує взаємовідносини логістичної системи та конкурентоспроможністю фірми) та інтегральна [8].

Спеціалісти в галузі логістики Семененко А.І. та Сергеев В.І., намагаючись охопити всі важливі аспекти логістики в галузі виробничо-комерційної сфери її функціонування, у своїй праці «Логістика. Основи теорії» наводять десять дефініцій даного поняття (див. рис.1). За їх концепцією одним з головних завдань логістики є створення інтегровано ефективної системи регулювання та контролю матеріальних та супроводжуючих їх інформаційних потоків, яка здатна забезпечити високу якість постачань [9].

Таким чином, дослідження сутності поняття логістики дало можливість автору статті визначити логістику як сферу наукової діяльності, яка спрямована на створення системи виробничо-комерційних взаємовідносин на мікро-, мезо-, макро- та мегарівнях на принципах інтеграції та оптимізації матеріальних (матеріальні ресурси, напівфабрикати, готова продукція), інформаційних (паперова чи електронна документація), фінансових (фінансові ресурси), сервісних (послуги транспортних підприємств, експедиторських компаній, гуртових та роздрібних посередників тощо), інноваційних (наукових ідей, розробок), кадрових і інвестиційних потоків в коротко- та довгостроковому періодах з метою забезпечення максимізації прибутку, збільшення долі ринку та досягнення довгострокових конкурентних переваг.

В сучасних умовах логістика, як найефективніший інструмент планування, організації та управління процесами руху матеріальних та супутніх їм потоків, за рахунок оптимізації логістичних витрат усіх учасників розподільчого процесу в просторі та часі, спрямована не лише на максимізацію прибутку, позитивних змін зазнає й саме положення підприємства на ринку за рахунок розширення масштабів ринку збуту готової продукції, покращення можливостей його реагування на зміни попиту та використання переваг сучасних інформаційних технологій. Окрім цього впровадження принципів логістики в діяльність підприємства сприяє:

- оптимізації запасів – що є однією із центральних проблем логістики (аналіз досвіду ряду фірм Західної Європи показує, що застосування логістики дозволяє зменшити виробничі запаси на 50 %);
- зменшенню рівня витрат ручної праці та підвищенню рентабельності виробництва;
- зниженню рівня витрат матеріалів,

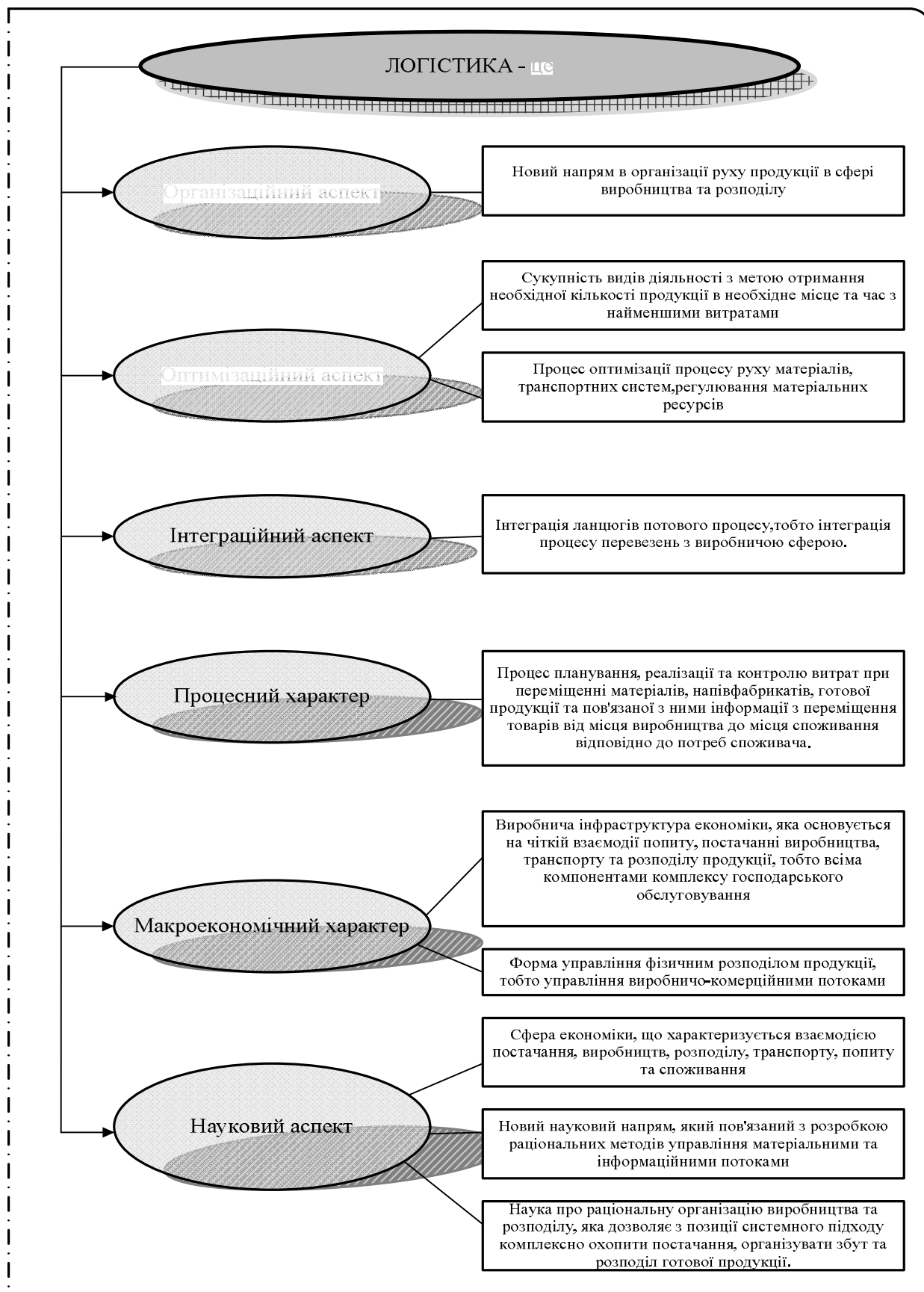

Рисунок 1 - Дефініції поняття «логістика»[9]

- оскільки зменшується необхідність в їх переміщенні;
- забезпеченню ефективнішого використання виробничих та складських площ.
- налагодженню плідних партнерських відносини з постачальниками;
- скороченню простоїв устаткування;
- скороченню чисельності допоміжних робітників;
- поліпшенню якості продукції;
- скороченню тривалості руху продукції на 25-30 %;
- зниженню рівня запасів готової продукції;
- комплексному обліку всіх витрат із вантажоперевезень;
- підвищенню рівня ефективності транспортного обслуговування [10].

Згідно досвіду розвинутих країн, використання логістичних систем дозволяє зменшити загальні логістичні витрати майже на 12-35 %, транспортні витрати на 7-20 %, а витрати на навантажувально-розвантажувальні роботи й збереження матеріального потоку на 15-30 % та прискорити швидкість обігу матеріальних ресурсів на 20-40 % і скоротити рівень запасів на 50-200 %[11].

За оцінками експертів потенціал ринку логістичних послуг України оцінюється у 100-300 млрд. євро на рік, однак існуюче положення складає лише 300 млн. євро.

Саме реалії вітчизняних підприємств і свідчать про низький рівень впровадження логістичних концепцій в українську економіку, адже застосування її принципів здійснюється винятково на функціональній основі. Серед основних причин, які стримують процеси інтеграції виробників, постачальників та споживачів в єдину логістичну систему в Україні можна виділити :

1) не зацікавленість держави у вирішенні проблем логістики, що проявляється в відсутності нормативно-правової бази з питань регулювання логістичної діяльності;

2) загальна кризова ситуація в країні, яка супроводжується тривалим спадом промислового виробництва, інфляцією та гальмуванням всіх процесів розвитку, що вимагає від підприємств зосереджувати основну увагу на процесах виживання, нарощуванні власних прибутків;

3) відсутність відповідних спеціалістів з питань логістики та кваліфікованих центрів з їх підготовки;

4) відсутність належного комплексу логістичної інфраструктури, який здатний надавати послуги не лише з транспортування, обробки та складування продукції, митного оформлення, інформаційних послуг, але й

здійснювати комплексне управління логістичними операціями;

5) впровадження принципів логістики в діяльність підприємств обмежується і рівнем застосовуваних інформаційних технологій та відсутністю належного програмного забезпечення;

6) низький рівень інвестиційної привабливості українських компаній, яка реалізують послуги в сфері логістики;

7) існуюча на більшості вітчизняних підприємств система ведення бухгалтерського обліку та методика внутрішньовиробничого господарського обліку не дозволяє в повній мірі оцінювати результати діяльності кожного підрозділу тощо.

Однак, цим не обмежується перелік основних причин, адже існує безліч проблем з застосуванням логістики в діяльності українських підприємств, вирішення яких сприяло б не лише підвищенню їх прибутковості, покращенню інвестиційної привабливості, але й забезпеченню стабільного фінансового становища.

Висновки. Таким чином, дослідження теоретичної суті логістики як системи наукових знань з приводу формування ефективних взаємовідносин в сфері постачання, виробництва та розподілу, дає можливість розглядати її в якості стратегічно важливого інструменту управління діяльністю підприємств, впровадження якого сприятиме раціоналізації виробництва, збільшенню швидкості оборотності капіталу, скороченню товарних запасів та зменшення собівартості продукції. При цьому аналіз причин, які стримують впровадження принципів логістики на вітчизняних підприємствах, дає можливість наголосувати на визначальній її ролі не лише в підвищенні рівня їх прибутковості, покращенні інвестиційної привабливості, але й в забезпеченні стабільного фінансового положення на світовому ринку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Карп І.М. Теоретичні основи мікрологістичної системи [Текст]/ Вісник Хмельницького національного університету.-2011.- №1.-С.223-227.

2. Гаджинський А.М. Логистика [Текст] /А.М.Гаджинський. Учебник для ВУЗов.12-е изд. пераб.и дополн.-М.: Информационно-внедренческий центр "Маркетинг", 1999. — 228 с.

3.Панчишин Я.М. Забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту в інноваційній логістичній системі автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук [Текст] / Я.М.Панчишин. — Харків, 2009. — 21 с.

4. Аникин Б.А. Логистика [Текст]/Б.А.Аникин/ Учебн. пособ. Под ред. Б.А.Аникина. – М.: ИНФРА-М, 1999.- 327с.
5. Семенов Ю.В. Логістичне управління оборотними засобами автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук [Текст]/ Ю.В.Семенов. — Ужгород, 2005. — 21 с.
6. Уотерс Д. Логистика. Управление цепью поставок: Перев. с англ.- М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 503 с. (Серия «Зарубежный учебник»)
7. Окландер М.А. Логистика: Підручник. [Текст]/М.А.Окландер – К.: Центр учбової літератури, 2008.- 346 с.
8. Неруш Ю.М. Логистика : учебн. 4-е издан., перераб. и доп. [Текст]/Ю.М.Неруш - М.: ТК Велби, Из-во Проспект, 2006. – 520 с.
9. Семенов А.И., Сергеев В.И. Логистика. Основы теории: Учебн. для вузов. [Текст]/А.И.Семенов, В.И.Сергеев – СПб.: Издательство «Союз», 2003. – 544 с.
10. Гончарук А.М. Возможности логистики у формуванні конкурентних переваг промислового підприємства [Текст]/ А.М.Гончарук// Вісник Хмельницького національного університету. – 2010.-№ 5.- С.84-88
11. Соколова О.Є. Теоретико-методологічні основи формування транспортно-логістичних систем України [Електронний ресурс]//Режим доступу: http://www.lib.nau.edu.ua/Journals/3_27_2010/Sokolova.pdf.

Аннотация. В статье рассмотрена сущность понятия «логистика», подходы к формулировке этой категории и установлено, что внедрение принципов логистики на отечественных предприятиях будет способствовать улучшению их экономического положения.

Ключевые слова: логистика, принципы логистики, рынок логистических услуг, отечественные предприятия.

Summary. Essence of concept «logistic» is considered in the article, going near formulation of this category and it is set that introduction of principles of logistic on domestic enterprises will be instrumental in the improvement of them economic position.

Keywords: logistic, principles of logistic, market of logistic services, domestic enterprises.

Рецензент к. е. н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.
Експерт редакційної колегії к. е. н., доцент УкрДАЗТ Шраменко О.В.

УДК 625.015:613.1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО СУТНОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ТА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Кравченко Ю.М., аспірант (УкрДАЗТ)

В статті досліджено сутність та поняття реформування та реструктуризація підприємств залізничного транспорту на основі чого було класифіковано і удосконалено поняття «реструктуризація».

Ключові слова: підприємства залізничного транспорту, реформування, реструктуризація.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими і практичними завданнями. Дослідженню теоретичних та практичних аспектів реформування, реструктуризації підприємств приділили увагу багато науковців. Проте ці питання й досі не втратили актуальності і потребують подальшого дослідження з пристосуванням до сучасних умов фінансової

кризи, коли питання виживання економіки, промислових та фінансових компаній стоїть дуже гостро.

Криза будь-якої системи – це стан, коли система не може нормально функціонувати та вимагаються функціональні та якісні зміни, організаційні перетворення. В результаті кризи порушується баланс всіх підсистем підприємства,